

3. Лянной Ю.О. Стан респіраторної захворюваності дітей дошкільного віку з ортопедичною патологією / Ю.О. Лянной // Збірник наукових праць Волинського національного університету імені Л. Українки «Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві». – 2011. – № 1. – С. 61-65.
4. Подгорна В.В. Оцінка стану психомоторної функції школярів 9-10 років у динаміці навчального процесу : Південний науковий центр НАПН України, 2012. – №4. – С. 135-138.
5. Шевцов А.Г. Освітні основи реабілітології : монографія / А.Г. Шевцов.– К. : МПЛеся, 2009.– 483 с.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ

Єфремова М. М.

Університет Ушинського, м. Одеса, Україна

Анотація. Стаття присвячена одній з найбільш гострих і важливих проблем сучасної освіти – збереженню та зміцненню здоров'я школярів. Наведено авторське трактування поняття «здоров'язбережувальне освітнє середовище».

Вступ. Збереження і зміцнення здоров'я дітей та підлітків є найважливішою проблемою, так як діти визначають майбутнє країни і складають 14 % її населення, а рішення даної проблеми забезпечує збереження генофонду нації, підвищення наукового і економічного потенціалу суспільства. Школярі та підлітки – найбільш чутлива до впливу негативних факторів вікова група. І якщо на початкових етапах розвитку здоров'язбережувальної педагогіки інтерес до проблеми в більшій мірі проявлявся з боку вузьких фахівців, то в даний час ініціатива збереження здоров'я належить системі освіти[1].

Метою нашої роботи стало характеристика та осмислення основних позицій формування здоров'язбережувального освітнього середовища в загальноосвітній школі. Проблема вивчення середовища, що оточує людину протягом усього його життя, має важливе значення, оскільки це оточення виступає як один з факторів, що визначають його розвиток. Поняття «середовище» є предметом вивчення багатьох наук – філософії, соціології, антропології, психології, педагогіки та ін.

Педагогічна категорія «освітнє середовище» не має в науці чіткого і однозначного визначення. Дослідник В. А. Ясвін вважає, що під освітнім середовищем розуміється система впливів і умов формування особистості по заданому зразку, а також можливостей для її розвитку, що містяться в соціальному і просторово-предметному оточенні [2]. Розвиваючи це твердження, він вказує, що освітнє середовище може виступити в ролі соціального споживача, нічого не віддаючи суспільству, в інших – воно само виробляє той чи інший соціально значимий продукт, поширює його, надаючи таким чином вплив на середовище проживання. Таким соціально значущим продуктом можуть бути не тільки освічені люди, але і власне інтелектуальні та матеріальні цінності: комп'ютерні програми, громадські ініціативи, художні та інші твори і т. і. Однак, основний продукт освітнього середовища – це соціально активні люди, які прагнуть творчо змінювати своє середовище мешкання відповідно до тих ціннісних орієнтирів, які вони засвоїли в своєму освітньому середовищі [2].

З опорою на положення філософії і соціології Н. Б. Крилова розуміє освітнє середовище як частину соціокультурного простору, де взаємодіють різні освітні процеси і їх складові, та де дитина включається в культурні зв'язки з суспільством, набуває досвід самостійної культурної діяльності [3].

Розвиваючи цю точку зору, Н. А. Спічко характеризує освітнє середовище як «сукупність психологічного, соціального і просторово предметного чинників, куди входять також матеріальний фактор і міжособистісні відносини» [4]. При цьому автор відзначає, що всі фактори взаємопов'язані, вони доповнюють, збагачують один одного і впливають на кожного суб'єкта освітнього середовища.

З чисто педагогічної точки зору розглядає дане поняття Г. Ю. Беляєв, який під освітнім середовищем розуміє «навчально-виховне середовище конкретного освітнього закладу, моделюючи педагогічну діяльність педагогів-предметників та управлінського персоналу установи» [5].

Однак в більшості сучасних досліджень (В. І. Панов, С. В. Тарасов, В. А. Ясвін і ін.) освітнє середовище трактується з позиції взаємодії особистості з навколишнім середовищем, яка представлена сукупністю різних умов: сукупністю соціальних,

культурних, а також спеціально організованих психолого-педагогічних умов, в результаті взаємодії яких з індивідом відбувається становлення особистості [6]; системою впливів і умов формування особистості по заданому зразку, а також можливостей для її розвитку, що містяться в соціальному і просторово предметному оточенні [2]; системою впливів і умов, які створюють можливість для розкриття інтересів і здібностей, творчого потенціалу, що забезпечують задоволення потреб учня, використання освітніх технологій у відповідності з віковими особливостями учнів [7].

Автори не приділяють увагу сучасній ситуації зі станом здоров'я дітей, не висувають загрозу отримання «хворого покоління» на перший план серед проблем освітнього середовища. Вважаємо, що до вимог до освітнього середовища необхідно додати також продукування особистості з міцним фізичним та психічним здоров'ям. З цих позицій вирішення проблеми здоров'я учнів не може бути досягнуто без виховання у них культури здоров'я, без компетентної експертизи самого освітнього процесу, навчальних програм, методики викладання, організації батьківського оздоровчого всеобучу та т. і. Тобто мова йде в кінцевому підсумку про формування такого освітнього середовища, яке б сприяло максимально повній самореалізації особистості учня [8].

Таким чином, переставляються пріоритети в сучасній проблематиці «здоров'язбережувального освітнього середовища»: не методи виховання і освіти повинні бути мінімізовані щодо їх небезпеки для здоров'я (принципи колективної безпеки), а функціональний стан систем, які забезпечують здоров'я, має бути оптимізовано під той обсяг навчальних навантажень, який необхідний для досягнення адекватної успішності (принципи індивідуальної безпеки) [7].

Аналіз робіт фахівців з досліджуваної проблематики дозволив зробити спробу авторського трактування здоров'язбережувального освітнього середовища стосовно загальноосвітньої школи. Здоров'язбережувальне освітнє середовище – це педагогічно організована система умов, впливів і можливостей для зміцнення та збереження психічного та фізичного здоров'я учнів, трансформації цих умов в життєві цінності, що забезпечує активну позицію учнів в

освітньому процесі, обумовлює їх особистісний розвиток і саморозвиток.

Література

1. Ясвин В. А. Тренинг педагогического взаимодействия в творческой образовательной среде / В. А. Ясвин; под ред. В. И. Панова. – М. : Молодая гвардия, 1997. – 176 с.
2. Крылова Н. Б. Культурология образования / Н.Б. Крылова. – М. : Народное образование, 2000.
3. Спичко Н. А. Образовательная среда в обучении иностранным языкам /Н. А. Спичко // Иностранные языки в школе. – 2004. – № 5. – С. 44-48.
4. Беляев Г. Ю. Педагогическая характеристика образовательной среды в различных типах образовательных учреждений: дис. канд. пед. наук / Г. Ю. Беляев. – М., 2000. – 157 с.
5. Тарасов С.В. Образовательная среда и развитие школьника / С. В. Тарасов. – СПб.: ЛОИРО, 2003. – 139 с.(с.4).
6. Осипова Т.А. Социально-личностное самоопределение учащихся в условиях художественно-эстетической среды: дис.канд. пед. наук / Т. А. Осипова. – Тюмень, 2006. – 188 с. (с.85).
7. Вайнер Е. Н. Освітнє середовище і здоров'я учнів // Валеологія. – 2003. – № 2. – С. 35-39.

ВПЛИВ САМОСТІЙНИХ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМИ ВПРАВАМИ НА ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Лаговська Н. Г., Цапенко Л. М.

Одеська національна академія харчових технологій, Україна

Анотація. У статті наведена інформація про проблеми у стані здоров'я студентської молоді та наведені дані про позитивний вплив самостійних занять при вирішенні цієї проблеми.

Актуальність. Інтенсифікація навчального процесу у вищих навчальних закладах, збільшення психічних навантажень у сполученні з неправильно організованим режимом дня можуть суттєво позначитися на здоров'ї студентів і призвести до різноманітних захворювань. Тому актуальним питанням сьогодення є впровадження в повсякденне життя студентів фізичної культури та спорту.

За численними науковими даними останнім часом в Україні спостерігається стійке погіршення стану населення і, зокрема,